

Epidemiologická situace TBC v České republice v roce 2018 (dle dat registru TBC k 12. 6. 2019)

*Epidemiological situation of tuberculosis in the Czech Republic in 2018
(Based on TB registry data, 12 June 2019)*

Jiří Wallenfels

Souhrn • Summary

V roce 2018 bylo v České republice hlášeno 445 nových případů (a recidiv) TBC všech forem a lokalizací. Relativně nejvíce pacientů mělo bydliště v Hl. m. Praze, nejméně ve Zlínském kraji. 79 % TBC bylo bakteriologicky ověřeno. Ve věkové skupině 0–14 let bylo hlášeno 5 případů TBC. Podíl osob narozených mimo Českou republiku se zjištěnou TBC v České republice představoval 33 % z celkové notifikace. 11 pacientů mělo multirezistentní TBC. Do registru TBC bylo nahlášeno 26 úmrtí na TBC. Byl zaznamenán nárůst počtu hlášených případů aviárních krčních lymfadenitid u dětí. S hlášenou incidencí TBC 4,2 na 100 000 obyvatel se Česká republika řadí k zemím s nejnižším výskytem TBC v Evropě.

In 2018, 445 new cases or recurrences of tuberculosis (TB) of all forms and locations were reported in the Czech Republic. The relatively highest number of TB cases occurred in residents of the Capital Prague, and the least affected was the Zlín Region. Seventy-nine per cent of TB cases were confirmed bacteriologically. Five TB cases were reported in the age group 0–14 years. Thirty-three per cent of TB cases were diagnosed in patients born in countries other than the Czech Republic. There were 11 patients with multi-drug resistant TB. Twenty-six deaths from TB were reported to the tuberculosis register. An increase of notified cases of Mycobacterium avium cervical lymphadenitis in children has been recorded. The Czech Republic with a reported TB incidence rate of 4.2 cases per 100,000 population ranks among the countries with the lowest incidence of TB in Europe.

Zprávy CEM (SZÚ, Praha) 2019; 28(5): 184–185

Klíčová slova: Česká republika, epidemiologická situace, registr tuberkulózy, tuberkulóza, aviární krční lymfadenitida, 2018

Key words: Czech Republic, epidemiological situation, tuberculosis register, tuberculosis, Mycobacterium avium cervical lymphadenitis, 2018

V roce 2018 bylo v České republice hlášeno 445 nových případů (a recidiv) TBC všech forem a lokalizací, což představuje 4,2 hlášených TBC na 100 000 obyvatel. Je to nejméně v historii, o 60 případů (12 %) méně ve srovnání s rokem 2017. Podíl dříve léčených byl 7 %. Muži se na notifikaci TBC podíleli 69 % (308 případů). Podíl plicních TBC činil 89 % (396 případů). Do registru TBC bylo nahlášeno 26 úmrtí na TBC, tj. 0,2 na 100 000 obyvatel.

Absolutně i relativně nejvíce nemocných mělo bydliště/místo pobytu v Hl. m. Praze (96 případů, což je 7,4 na 100 000 obyvatel). Nad celostátním průměrem počtu hlášených nemocných dle kraje bydliště/místa pobytu byly dále Ústecký kraj (6,7 na 100 000 obyvatel), Plzeňský kraj (5,8 na 100 000 obyvatel) a Středočeský kraj (4,3 na 100 000 obyvatel). Nejpriznivější situace byla ve Zlínském kraji s 5 případy a incidencí 0,9 na 100 000 obyvatel, což je dosud vůbec nejnižší zaznamenaná incidence na úrovni kraje.

Počty případů TBC nemocných v roce 2018 s tzv. přidruženými podmínkami a přidruženými nemocemi (rizikovými faktory) sledovanými v registru TBC zachycují **tabulky 1 a 2**. Validita těchto dat je však omezena mj. mírou pečlivosti osob vyplňujících povinná hlášení.

Podíl bakteriologicky ověřených TBC činil 79 % (351 případů). Z epidemiologického hlediska nejzávažnějších forem TBC, totiž TBC plic mikroskopicky pozitivních ze sputa, bylo zjištěno 145.

Nejvyšší nemocnost TBC byla u mužů ve věkové skupině 50–54 let (12,2 na 100 000 mužů), následovaná nemocností ve věkové skupině 55–59 let (10,0 na 100 000 mužů), u žen ve věkové skupině 75+ (6,7 na 100 000 žen). U dětí (ve věkové skupině 0–14 let) bylo v roce 2018 hlášeno 5 případů TBC, všechny ve věkové skupině 0–4 roky. Šlo ve všech případech o TBC dýchacího ústrojí u dětí narozených v České republice.

Podíl osob narozených mimo Českou republiku se zjištěnou TBC v České republice v roce 2018 představoval 33 % z celkové notifikace, což bylo nejvíce v historii. Jednalo se v absolutních číslech o 148 případů (pro srovnání nejvyšší počet dosud byl zaznamenán v roce 2008 a činí 186 případů) celkem z 28 států, nejvíce z Ukrajiny (37 případů), Slovenska (24 případů), Rumunska (16 případů) a Vietnamu (12 případů).

Tabulka 1: Přidružené podmínky, registr TBC, rok 2018

Přidružené podmínky	Počet
alkoholik	56
azylant	3
bezdomovec	12
dialýza	0
domov seniorů	5
homosexuál	0
hospitalizace pro jiné onemocnění	4
jiná imunosupresivní léčba	10
jiná sociální lůžka	5
jiné	15
jiné profesní riziko	3
kontakt s TBC	67
kortikoidy systémově	9
kuřák	226
LDN, hospic	4
léčba anti TNFalfa	2
mateřství do 1 roku po porodu	2
nezaměstnaný	58
neznámo	21
osaměle žijící	26
psychiatrická léčebna	0
Rom	18
těhotenství	2
toxikoman	12
učitel	0
výkon trestu/vazba	22
zdravotník	3
žádné	94

Pokud jde o způsob zjištění, pak 71 % TBC bylo zjištěno pro obtíže, 8 % kontrolou osob z rizikových skupin, 8 % při vyšetřování kontaktů, 3 % pitvou a 9 % náhodně.

Rezistence k isoniazidu, rifampicinu, pyrazinamidu, etambutolu nebo streptomycinu byla zaznamenána u 38 nemocných z 314 (12 %), u kterých jsou výsledky testů citlivosti k dispozici. U 11 z nich šlo o multirezistentní TBC (z nich se v 9 případech jednalo o osoby narozené mimo Českou republiku).

4 případy TBC byly zjištěny u osob HIV pozitivních. Ve všech případech šlo o cizince. Podíl nemocných vyšetřených na HIV byl 43 %.

Pokud jde o výsledky hodnocení léčby případů TBC hlášených v roce 2017 (hodnocení se provádí až po 12 měsících od jejího zahájení), pak léčebného úspěchu (vyléčen + léčení ukončeno) bylo dosaženo v 68 % případů, 13 % nemocných

Tabulka 2: Přidružené nemoci, registr TBC, rok 2018

Přidružené nemoci	Počet
AIDS	2
diabetes mellitus	47
duševní onemocnění	22
HIV pozitivita	4
chronické onemocnění plic a průdušek	62
jaterní onemocnění	34
jiné	71
neznámo	25
pneumokonióza	4
stav po transplantaci	2
vředová choroba	27
zhoubný novotvar	40
žádné	185

zemřelo na TBC nebo z jiných příčin a ve zbylých 19 % šlo buď o pokračování léčby, přerušeni léčby, selhání léčby, přestěhování nemocného či údaje nebyly k dispozici.

Vedle TBC podléhají hlášení do registru TBC též netuberkulózní mykobakteriízy. V roce 2018 byl zaznamenán výrazný nárůst počtu hlášených případů aviárních krčních lymfadenitid u dětí ve věkové skupině 1–4 roky. Šlo o 27 případů, v roce 2017 se jednalo o 10 případů.

Podrobnější epidemiologická data o situaci TBC a netuberkulózních mykobakteriízy v České republice v roce 2018 budou publikována na webu Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/tuberkuloza-respiracni-nemoci> v průběhu roku 2019.

LITERATURA

1. Registr tuberkulózy. <http://eregpublic.ksrzis.cz/cms/web/Stranky/TBC.aspx>

V Praze dne 12. 6. 2019

MUDr. Jiří Wallenfels
Národní jednotka dohledu nad TBC
Nemocnice Na Bulovce
Budínova 2
180 81 Praha 8